

Nr 32

Utlåtande i anledning av väckta motioner om upphävande av 3 § lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m.

Första lagutskottet har behandlat tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 499 i första kammaren av herr *Hilding m. fl.* och nr 609 i andra kammaren av herr *Wedén m. fl.* samt nr 123 i andra kammaren av herr *Regnéll m. fl.*

I motionerna I: 499 och II: 609, vilka är likalydande, hemställes, att riksdagen för sin del måtte besluta att upphäva 3 § lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m.

I motionen II: 123 hemställes att riksdagen måtte för sin del antaga följande lag:

Lag om upphävande av 3 § lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m. skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft dagen efter den då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Motionerna har varit föremål för remissbehandling.

Gällande rätt

Enligt 1 § lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m., vilken trädde i kraft den 1 augusti 1962, är det förbjudet att på öppna havet eller i luftrummet däröver använda radioanläggning för rundradiosändning, om sändningen orsakar eller kan medföra att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge hindras eller störes. Överträdelse av förbudet bestraffas med dagsböter eller fängelse.

I 2 § finnes bestämmelser rörande medverkan till brott som avses i 1 §. Sålunda kriminaliseras dels vissa åtgärder som bidrager till upprättande, vidmakthållande eller teknisk drift av anläggningen, dels transport till fartyg eller annan anordning, där anläggningen finnes, dels deltagande i sändningen där den äger rum, dels lämnande eller förmedling av uppdrag för sändningen, dels ock drift av rörelse med ändamål att på annat sätt främja sändningen.

Det med motionerna avsedda stadgandet, 3 § i lagen, har följande lydelse:

3 §. Den som här i riket upprättar eller innehar radioanläggning avsedd att användas för rundradiosändning på öppna havet eller i luftrummet däröver, utför transport till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes, eller yrkesmässigt förmedlar uppdrag för sändningen eller ock driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen, straffas, där ej 2 § är tillämplig, med dagsböter eller fängelse. Detsamma skall gälla, om svensk utom riket begår sådan gärning eller, inom eller utom riket, i betydande omfattning lämnar uppdrag för sändningen.

Åtal för brott som nu sagts må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigad därtill.

Lagen innehåller dessutom bl. a. vissa åtals- och forumregler.

Internationella konventioner m. m.

Behovet av ett internationellt samarbete såvitt gäller telekommunikationerna framträdde redan i mitten av 1800-talet. Sålunda bildades 1865 en telegrafunion omfattande alla europeiska stater utom England. Unionen, som alltjämt — med världsomspännande anslutning — består under benämningen Internationella teleunionen, torde vara det äldsta mellanstatliga samarbetsorganet på universell basis. Åtskilliga konferenser har härefter hållits rörande gemensamma spörsmål inom detta område. Samarbetet har successivt kommit att omfatta ett mycket stort antal stater samt till följd av tekniska framsteg vidgats till nya former av telekommunikation. Numera omfattar teleunionen så gott som alla världens länder.

Den första konferensen rörande radiokorrespondens hölls i Berlin 1906, då en särskild radiotelegrafkonvention och ett därtill fogat radioreglemente antogs. Redan i den radiotelegrafkonvention, som år 1927 undertecknades i Washington, förekommer en fördelning av frekvensband mellan olika slag av trafik, i första hand fast trafik, sjöradio, luftradio och rundradio. Denna fördelningsprincip är alltjämt bestående. Vid en konferens i Madrid 1932 upptogs för första gången i samma konvention regler för telegraf-, telefon- och radiokommunikation, varjämte till konventionen fogades reglementen för dessa trafikslag. Nya konventioner har därefter slutits 1947 i Atlantic City, 1952 i Buenos Aires och 1959 i Genève. Den sistnämnda konventionen, vilken antagits av Sverige, är gällande sedan den 1 januari 1961. Även vid de senaste tre konventionerna har fogats reglementen för olika trafikslag. Buenos Aires-konventionen hade dock intet därtill anslutet radioreglemente.

1959 års konvention

Konventionen upptager bl. a. följande bestämmelser:

»1. Ordinarie och anslutna unionsmedlemmar äro skyldiga att tillämpa föreskrifterna i denna konvention och därtill hörande reglementen vid alla

av dem inrättade eller drivna teleanstalter eller telestationer, som ombesörja internationell trafik eller som kunna menligt störa annat lands radiotrafik, dock med undantag för sådan trafik, som enligt artikel 50 i denna konvention är fritagen från sådan skyldighet.

2. De äro dessutom förpliktade att vidtaga erforderliga åtgärder för att bestämmelserna i denna konvention och därtill hörande reglementen skola iakttagas även av trafikföretag, som av dem bemyndigats att upprätta och driva teletrafik och som deltaga i internationell trafik eller driva stationer, som kunna menligt störa andra länders radiotrafik.»

Angående störningar anföres i konventionen följande:¹

»1. Alla stationer skola, oberoende av sin uppgift, så inrättas och betjänas, att de icke vålla menliga störningar för sådana radioförbindelser eller sådan radiotrafik, som ombesörjes av andra ordinarie eller anslutna unionsmedlemmar, av erkända enskilda trafikföretag eller andra företag, som med vederbörligt tillstånd driva radiotrafik under iakttagande av radioreglementets bestämmelser.

2. Varje ordinarie och ansluten unionsmedlem förbinder sig att ålägga de av ifrågavarande medlem erkända enskilda trafikföretag och andra företag, som med vederbörligt tillstånd driva radiotrafik, skyldighet att iakttaga föreskrifterna i mom. 285.

3. Därjämte erkänna ordinarie och anslutna unionsmedlemmar önskvärdheten av att alla praktiskt möjliga åtgärder vidtagas till förebyggande av att elektriska apparater och anläggningar av varje slag vålla menliga störningar för sådana radioförbindelser eller sådan radiotrafik, som avses i mom. 285.»

1959 års radioreglemente

Reglementet upptager bl. a. följande bestämmelse: »Rörliga stationer på havet eller över havet få icke bedriva rundradiotrafik.» En liknande bestämmelse upptogs första gången i 1938 års radioreglemente och har bibehållits i senare antagna reglementen. Emellertid har i 1959 års radioreglemente tillagts följande bestämmelse: »Det är förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer (för ljudradio eller television) ombord på fartyg, luftfartyg eller varje annat flytande eller luftburet föremål.»

Rekommendationer m. m.

Till 1959 års radioreglemente har fogats följande rekommendation (nr 16) rörande åtgärder, som bör vidtagas för att förhindra drivandet av rundradiostationer ombord på fartyg eller luftfartyg:

»Med hänsyn till

a) att drivandet av rundradiostationer ombord på fartyg eller luftfartyg som befinna sig utanför nationella territorier står i strid med bestämmelserna i radioreglementet;

b) att dylik verksamhet är oförenlig med ett rationellt utnyttjande av frekvensspektrumet och kan leda till kaotiska förhållanden;

¹ Punkt 1 motsvarar mom. 285 i konventionstexten.

c) att sändning från sådana rundradiostationer kan äga rum helt utanför unionens medlemsstaters jurisdiktion och därigenom försvåra en direkt tillämpning av nationell lagstiftning; samt

d) att en särskilt svår situation i juridiskt hänseende kan uppstå i det fall då sådan rundradiostation drives ombord på fartyg eller luftfartyg som icke vederbörligen registrerats i något land;

anbefalles förvaltningarna

1. att hos sina respektive regeringar hemställa dels om utredning i fråga om vilka direkta eller indirekta medel som stå till buds för att undvika eller stoppa dylik trafik, dels, då så är påkallat, om vidtagande av erforderliga åtgärder; samt

2. att meddela unionens generalsekreterare resultatet av sådan utredning och lämna honom varje annan upplysning som kan vara av allmänt intresse, i syfte att genom generalsekreterarens förmedling bringa sådant meddelande och sådana upplysningar till ordinarie och anslutna unionsmedlemmars kännedom.»

Till denna rekommendation ansluter sig en utav presidenten för europeiska rundradiounionen den 15 juni 1960 till unionens medlemmar ställd skrivelse, vari anföres bl. a.:

»På unionens administrativa råds sammanträde dryftades spørsmålet angående »pirat»-sändare och beslöts följande rekommendation:

Med hänsyn till att drift av radio- och televisionssändare utanför ett lands territorialgränser allvarligt skadar rundradiointressena;

med hänsyn till att drift av sådana radio- och televisionssändare enligt radioreglementet är förbjuden och utgör sådan verksamhet, som avses i administrativa radiokonferensens rekommendation nr 16 (Genève 1959); samt

med hänsyn till den trängande nödvändigheten av att bringa till upphörande driften av sändare, som redan äro i verksamhet, och att hindra förverkligandet av planer på att upprätta nya sådana sändare

anbefalles medlemmarna:

1. att söka förmå sina regeringar att vidtaga sådana diplomatiska åtgärder, som äro ägnade att förmå de stater, i vilka de fartyg eller luftfartyg som bära sändarna äro inregistrerade, att förhindra dessa sändares verksamhet eller i varje fall upphäva registreringen;

2. att söka förmå sina regeringar att vidtaga de diplomatiska åtgärder, som äro ägnade att förmå de stater, i vilka luftfartyg, som bära dylika rörliga sändare, ha sina baser, att vägra regelmässigt landningstillstånd;

3. att företaga väsentliga ansträngningar för att åstadkomma en nationell lagstiftning, som medför straffansvar för hjälp och stöd till drift av sändare av ifrågavarande slag i vad gäller tillhandahållandet av förnödenheter, proviant, tekniskt bistånd, kapital, reklammaterial och program samt arbete och tjänster.»

Tillkomsten av 1962 års lag

Nordiskt samarbete

Här må först erinras om att i förarbetena till lagen upplystes att rundradiosändningar bedrevs från radioanläggningar ombord på fartyg statione-

rade på öppna havet bl. a. utanför Sveriges ostkust och utanför Danmarks kuster, att sändningarna utanför svenska kusten kunde mottagas i stora delar av östra Sverige och västra Finland samt att sändarna utanför de danska kusterna nådde stora delar av Danmark och, i fråga om en av dem, även delar av södra Sverige. I anledning härav inleddes *överbläggningar mellan vederbörande departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige*, därvid enighet uppnåddes om åtgärder, som inom de nordiska länderna borde företagas till förebyggande och förhindrande av rundradiosändningar av ifrågasvarande slag. Vid överläggningarna förordades i första hand nordisk förbudslagstiftning, som riktade sig mot två slag av konventionsstridiga rundradiosändningar, nämligen *dels* sådana som medförde menliga störningar vid mottagning i de nordiska länderna av radiosändning från anläggning, som nyttjades på ett legalt sätt, och *dels* sådana som — utan att orsaka störningar — var avsedda att mottagas i Norden. Förbud förordades vidare beträffande andra slag av konventionsstridiga rundradiosändningar. Det uttalades, att den tilltänkta lagstiftningens hela syfte var att så långt som möjligt förhindra konventionsstridig rundradiosändning. Det ansågs därför vid överläggningarna föga tilltalande, om i de nordiska länderna skulle tillåtas att där i mera organiserad form lämnades medverkan till dylik sändning. På grund därav syntes det påkallat att i varje nordiskt land införa förbud mot att inom landet bedriva verksamhet med ändamål att främja sådan sändning och att förmedla uppdrag rörande annonsering eller reklam genom sändning av ifrågasvarande slag. Då ett sådant förbud — i motsats till övriga förbud — borde gälla endast handlingar, som utfördes inom det lagstiftande landet, ansågs hinder icke möta mot att förbudet i något eller några av de nordiska länderna omfattade även former av medverkan, som ej förbjudits i de andra nordiska länderna.

Nordiska rådet behandlade ifrågasvarande rundradiosändningar vid sin tionde session 17—23 mars 1962.

Danska och norska medlemmar av rådet yrkade härvid i ett gemensamt förslag, att rådet skulle hemställa hos regeringarna i de nordiska länderna om vidtagande av åtgärder i syfte att trygga efterlevnaden av internationella radioreglementet, såvitt gällde rundradiosändning, som företogs i strid mot reglementet och riktades mot ett nordiskt land.

Förslagsställarna anförde i huvudsak följande: Då radiovågorna utbreder sig utan hänsyn till nationella gränser och då radiofrekvenserna är begränsade, är det nödvändigt, att frekvenserna internationellt fördelas och att en sådan fördelning därefter respekteras. Alla tillgängliga frekvenser är redan nu upptagna av befintliga och planerade radiostationer. Det har därför väckt farhågor inom Internationella teleunionen, att rundradiosändare, som ej tilldelats någon frekvens, upprättats på rörliga stationer utanför nationella territorier. Redan 1947 förbjöds upprättandet av sådana sändare i det då gällande radioreglementet. Då trots detta förbud nya så-

dana sändare upprättats och då ytterligare sändare kunde väntas bli upprättade, skärptes förbudet i 1959 års internationella radioreglemente. Redan då detta reglemente antogs rekommenderade Internationella teleunionen anslutna länders teleförvaltningar att göra framställningar hos sina regeringar om åtgärder mot illegala sändare, emedan sådana sändare eljest kunde befaras förorsaka kaos i radiotrafiken. Uttalanden av liknande innehåll har härefter gjorts år 1960 av Europeiska radiounionens administrativa råd samt 1961 dels i april av Nordiska administrativa radiokonferensen, dels i juli vid ett möte mellan de nordiska teleförvaltningarna. För de nordiska länderna utgör de illegala sändarna ett problem av gemensamt intresse. Då befintliga sändare är förlagda på internationellt vatten mellan Finland och Sverige samt mellan Danmark och Sverige, skulle isolerade åtgärder från ett av dessa länders sida bli verkningslösa. I stället kräves ett samordnat nordiskt initiativ.

Yttranden över medlemsförslaget avgavs efter remiss av Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsendet i Danmark, Post- och telegrafstyrelsen i Finland, Det kongelige kirke- och undervisningsdepartement och Norsk Rikskringkasting i Norge samt av Telestyrelsen i Sverige.

Remissinstanserna i Danmark, Finland och Norge tillstyrkte i sina yttranden, att lagstiftningsåtgärder vidtogs mot de illegala sändarna och framhöll i samband härmed vikten av att sådana åtgärder blev gemensamma för Norden. De danska och norska remissinstanserna förklarade sig ha tagit del av lagförslag, som upprättats i anslutning till de nordiska överläggningar, som hållits på departementsplanet, och tillstyrkte en lagstiftning i överensstämmelse med förslagen. De finska och norska remissmyndigheterna framhöll därjämte, att en sådan lagstiftning kunde tänkas giva upphov till effektiva åtgärder inom övriga europeiska länder, vilket i sin tur kunde medföra att de illegala sändarnas verksamhet skulle helt upphöra. Den svenska remissinstansen lämnade en redogörelse för de åtgärder, som hittills företagits i Sverige till förhindrande av ifrågakvarande sändares verksamhet, samt hänvisade i övrigt till det utredningsarbete rörande möjligheterna att få till stånd en särskild lagstiftning i ämnet, som bedrivits på departementsplanet.

Medlemsförslaget jämte ett av en svensk medlem väckt förslag, att medlemsförslaget icke skulle föranleda någon rådets åtgärd, upptogs härefter till behandling i rådets juridiska utskott.

Utskottet beslöt att hos rådet hemställa om bifall till medlemsförslaget. I sitt utlåtande anförde utskottet i huvudsak: De nordiska ländernas anslutning till internationella radioreglementet medför, att länderna bör vidtaga åtgärder för att trygga reglementets efterlevnad. Den omständigheten, att s. k. piratsändare under flera år varit verksamma i strid med reglementet, bör enligt utskottets mening icke avhålla de nordiska länderna från att snarast ingripa mot sändarna. Att motsvarande spörsmål uppstått för

länder utanför Norden, t. ex. Holland, och att dessa länder icke ingripit, bör enligt utskottets mening ej heller föranleda till återhållsamhet för de nordiska ländernas del. Även om nu existerande piratsändares verksamhet är baserad på reklamsändningar, och det därför skulle kunna hävdas, att grunden för deras existens skulle ryckas undan, om reklamsändningar infördes i de statliga radioföretagen, föreligger dock enligt utskottets uppfattning ej skäl att i föreliggande ärende ingå på överväganden angående införande av reklam i radio och TV. Utskottet vill understryka, att ensidiga åtgärder av ett enskilt land inom Norden icke skulle få erforderlig verkan, emedan befintliga piratsändare är stationerade å internationellt vatten mellan Danmark och Sverige och mellan Sverige och Finland. I ärendet har upplysts, att ämbetsmän från de nordiska länderna gemensamt övervägt möjliga åtgärder i syfte att trygga radioreglementets efterlevnad. Utskottet anser det emellertid icke nödvändigt att taga ställning till i vilken form ett ingripande mot piratsändarna mest ändamålsenligt bör ske.

Nordiska rådet fattade härefter beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Propositionen

Förslag till ifrågavarande lag framlades genom *proposition nr 171 år 1962*.

Vid lagrådsremissen anförde föredragande *departementschefen, statsrådet Skoglund*, bl. a. följande allmänna synpunkter.

De internationella överenskommelser, som gäller på telekommunikationernas område, har världsomspännande anslutning. På efterlevnaden av dem vilar det vitt förgrenade system av telefon-, telegraf- och radioförbindelser som utbyggts inom staterna och mellan dessa. Att här närmare utveckla den betydelse dessa förbindelser har för samhällslivet av i dag torde vara överflödigt.

Särskilt när det gäller radiokommunikationerna har det internationella samarbetet varit av stor betydelse. Tillgängliga frekvenser för radiosändning är nämligen begränsade, och faran för ömsesidiga störningar är stor. Samarbetet har resulterat i att frekvenserna efter ett noggrant utarbetat system fördelats mellan olika kategorier av trafik och mellan skilda områden och stater. Denna internationellt gällande ordning har kunnat växa fram tack vare en gemensam strävan att genom ömsesidigt hänsynstagande uppnå ett för samtliga stater tillfredsställande resultat. Enligt det till gällande telekonvention hörande radioreglementet är det förbjudet att driva rundradiostation på internationellt vatten.

De rundradiosändningar, som nu förekommer utanför Sveriges och Danmarks territorialvatten, företages i uppenbar strid mot nämnda ordning. De förpliktelser att verka för radioreglementets efterlevnad, som får anses följa av vårt lands anslutning till internationella telekonventionen, liksom landets påtagliga intresse av att reglementets föreskrifter ej åsidosättes synes mig utgöra vägande skäl för ett ingripande från svensk sida emot dessa sändningar. Härtill kommer, att Nordiska rådet vid sin senaste session i slutet av mars 1962 på förslag av danska och norska medlemmar

hemställt, att regeringarna i de nordiska länderna gemensamt skulle vidtaga åtgärder beträffande sådana konventionsstridiga radiosändningar, som riktas mot ett nordiskt land. Ett inskridande från svensk sida synes mig under dessa omständigheter påkallat. Även regeringarna i Danmark, Finland och Norge är — enligt vad jag erfarit — av enahanda skäl beredda att inskrida mot sändningarna.

Jag övergår härefter till frågan genom vilka åtgärder man bör förhindra och förebygga sändningar av förevarande slag.

Till en början vill jag framhålla att det från något håll framkastade förslaget, att man skulle motverka dessa sändningar genom att införa konkurrerande kommersiella program i Sveriges radio knappast förtjänar att närmare övervägas. Efter ingående utredning och omfattande debatt har statsmakterna bestämt sig för att kommersiella program ej bör förekomma i vårt land. Att ompröva denna ståndpunkt är en stor och vittutsende fråga. Jag är icke beredd att upptaga denna till undersökning i förevarande begränsade sammanhang, där det endast gäller att stoppa ett par illegala sändare vid våra kuster. I stället bör man överväga konkreta, direkt mot sändningsverksamhet av förevarande slag riktade åtgärder.

Med hänsyn till bl. a. de geografiska och språkliga förhållandena synes det härvid vara av väsentlig betydelse, att åtgärderna blir av likartat slag i åtminstone Danmark, Finland, Norge och Sverige, så att vad som är förbjudet i det ena landet icke blir tillåtet i något av de andra. I syfte att åvåga-bringande en sådan samordning har, såsom jag förut nämnt, överläggningar ägt rum på ämbetsmannaplanet mellan nämnda länder. Det förslag om en för Norden gemensam lagstiftning med förbud mot konventionsstridiga radiosändningar samt mot förberedelse och medhjälp till sådana sändningar, som därvid utarbetats och som redovisats i det föregående, har, enligt vad jag inhämtat, accepterats av regeringarna i övriga länder. Förslaget synes därför erbjuda en framkomlig väg. En anslutning till förslaget innebär dock, att man från svensk sida i vissa hänseenden nödgas godtaga längre gående åtgärder än som med hänsyn till geografiska och andra förhållanden synes direkt nödvändigt för att stoppa den utanför vår ostkust verkamma sändaren. Denna olägenhet synes dock uppvägas av den ökade effektivitet, som vinnes med en gemensam nordisk lagstiftning.

I det till lagrådet remitterade lagförslaget förordades förbud mot *dels* rundradiosändning från öppna havet eller luftrummet däröver, som orsakar menliga störningar vid radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge, *dels* rundradiosändning, som — utan att vara störande — är avsedd att mottagas i något av dessa länder (1 § första stycket). Vidare föreslogs förbud mot upprättande eller innehav av radioanläggning avsedd för sådana sändningar (1 § andra stycket) samt mot vissa former av medverkan (2 §). I fråga om konventionsstridiga rundradiosändningar, som icke på angivet sätt berörde de nordiska länderna, förordades i lagförslaget förbud endast mot att här i riket bedriva rörelse med ändamål att främja sådan sändning eller förmedla uppdrag därtill (3 §).

I sitt yttrande över lagförslaget uttalade *lagrådet* att med lagstiftning i ämnet borde anstå. Därest likväl lagstiftningen ansågs böra genomföras, hemställde lagrådet om vissa lagtekniska jämkningar i lagtexten samt föreslog

också en del sakliga ändringar, innebärande i vissa fall inskränkningar, i andra utvidgningar av det straffbara området. Bl. a. föreslog lagrådet att bestämmelsen om sådan rundradiosändning, som — utan att vara störande — är avsedd att mottagas i de nordiska länderna, skulle utgå samt att i stället viss utvidgning skulle ske av kriminaliseringen i förslagets 3 §.

Vid anmälan i statsrådet av lagrådets yttrande motsatte sig *departementschefen* uppskov med lagstiftningens genomförande men godtog i huvudsak de av lagrådet föreslagna ändringarna i lagtexten.

I anledning av propositionen väcktes ett flertal motioner.

Första lagutskottet

Utskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända *utlåtande nr 40 år 1962*, att riksdagen måtte avslå motionsyrkandena samt antaga det genom propositionen framlagda lagförslaget.

Utskottet anförde bl. a. följande:

Utskottet har vid sin behandling av förevarande lagförslag inhämtat upplysningar av tekniskt sakkunniga om rådande förhållanden inom de delar av telekommunikationerna, som beröres av lagförslaget. Utskottet har därvid fått den bestämda uppfattningen, att ett internationellt samarbete för ordnande av telekommunikationerna måste upprätthållas. Sverige har också sedan länge deltagit i sådant arbete och biträtt internationella konventioner härvidlag. Efterlevnaden av dessa konventioner är i avsaknad av internationella sanktioner beroende av de åtgärder, som av de enskilda staterna vidtages för att förverkliga konventionernas syfte. Den nu föreslagna lagstiftningen är att anse som en åtgärd väl ägnad att förverkliga detta syfte. Det har också av de tekniskt sakkunniga vitsordats, att ett snart genomförande av den föreslagna lagstiftningen är av stor praktisk betydelse för konventionernas efterlevnad.

Under debatten kring det framlagda lagförslaget har ifrågasatts, om detta stode i överensstämmelse med gällande folkrätt. Vid sin prövning av detta spörsmål har utskottet haft tillgång till ett utlåtande från professorn i internationell rätt vid Stockholms universitet Hilding Eek. Enligt denne föreligger från folkrättslig synpunkt icke något hinder för Sverige att genom lagstiftning förbjuda handlingar av den art, som anges i lagförslaget, eller för svenska domstolar och andra myndigheter att med stöd av lagen inom Sverige utdöma och utkräva straff för överträdelse av lagens förbudsregler. Ej heller lagrådet har på denna punkt haft någon erinran att framställa. Med hänsyn till vad sålunda förekommit, har utskottet icke funnit hinder föreligga mot lagförslaget i här berört avseende.

Den kritik, som i motionerna framförts mot lagförslaget, har bl. a. gällt tiden för dess antagande. Både i uppskofs- och i avslagsmotionerna har sålunda — i överensstämmelse med ett påpekande av lagrådet — framhållits, att ärendet lämpligen borde anstå i avbidan på ett kommande sammanträde med Europarådets juridiska kommitté angående radio och television. Ett avvaktande av Europarådets ställningstagande skulle emellertid medföra, att frågan skulle uppskjutas under avsevärd tid. Utskottet kan därför icke finna skäl bifalla dessa yrkanden. Icke något land har tidigare genomfört

en lagstiftning av här ifrågavarande slag. Att de nordiska länderna sålunda skulle komma att introducera en nyhet, torde emellertid snarast förbättra vårt läge vid kommande internationella förhandlingar rörande telekommunikationerna. Det torde sålunda vara av fördel, att vårt land vidtager nu föreslagna åtgärder, som står i överensstämmelse med de internationella intressena i fråga om rundradion.

I diskussionen har vidare framhållits, att med åtgärder på området borde anstå, så att underlag kunde vinnas för en enhetlig lagstiftning i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Därvid har andragits, att det ursprungliga lagförslaget, som tillkommit efter gemensamma nordiska överläggningar mellan berörda departement, har omarbetats efter lagrådsgranskningen. Utskottet kan icke instämma i den kritik, som ligger bakom dessa påpekanden. Det framstår nämligen för utskottet som uppenbart, att de skiljaktigheter, som föreligger mellan de olika lagförslagen, icke är av någon väsentlig betydelse, när det gäller att uppnå det för de olika lagförslagen gemensamma målet.

Mot utskottets utlåtande avgavs ett flertal reservationer. I en reservation av sex ledamöter med bl. a. hemställan om avslag på propositionen uttalades bl. a. följande:

Tungt vägande sakkritik kan enligt utskottet anföras främst mot 3 § i förevarande lagförslag. Denna paragraf har uppenbarligen ej till syfte att motverka störande sändningar utan ger fastmera intryck av att avse skydd för radiomonopolen. Bestämmelsen innebär dessutom bl. a. att den utlänning som på öppna havet eller i luftrummet däröver upprättar eller innehar radioanläggning, som står i strid med radioreglementet, inte kan straffas, medan däremot en svensk, som i en eller annan form hjälper vederbörande t. ex. med transport, straffas. Det torde vara för svensk lagstiftning främmande att medverka till en gärning kriminaliseras medan själva gärningen ej är belagd med straff.

Det har med skäl anförts, att den omfattande kriminalisering som propositionen innehåller sträcker sig vida längre än vad som kan anses skäligt. Det vore enligt utskottets mening orimligt att binda riksdagen för en lagstiftning av föreslagen art innan andra utvägar, som bättre överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet, prövats. För det allmänna rättsmedvetandet är det föga tilltalande att handlingar som eljest uppfattas som fullt legala — transporter, artistframträdanden, annonsering osv. — skall kriminaliseras, då de har anknytning till ifrågavarande radioutsändning, medan något sådant aldrig ifrågasatts i samband med överträdelse av jämförbar lagstiftning, ex. upphovsrättslagen.

Utländsk rätt

I förevarande sammanhang kan vara av intresse att ur telestyrelsens nedannämnda remissyttrande över årets motioner återge uppgifter om lagstiftning på området i vissa andra länder.

Danmark, Finland och Norge

Utskottet torde beträffande dessa länder få hänvisa till bilagan till detta utlåtande.

Belgien

Genom lag den 18 december 1962 har införts vissa bestämmelser avsedda att förhindra piratradiosändningar från fartyg och luftfartyg. Belgiska fartyg och luftfartyg samt belgiska medborgare förbjuds där att direkt eller indirekt medverka till sådana radiosändningar samt till utförandet eller finansieringen av program eller annonser avsedda att sändas från fartyg eller luftfartyg. Brott mot lagen straffas med fängelse eller böter samt förleder konfiskation av använd materiel.

Nederländerna

Sedan en station för kommersiella ljudradio- och televisionssändningar från en konstgjord ö (plattform) på internationellt vatten utanför den nederländska kusten startat den 1 september 1964, antogs i Nederländerna den 3 december 1964 en särskild lag, som trädde i kraft den 5 december 1964 och som gjorde det möjligt för myndigheterna att ingripa och stänga stationen.

Frågans senare behandling i Europarådet och riksdagen

Den 20 januari 1965 framlades i *Europarådet* för undertecknande en europeisk konvention till förhindrande av rundradiosändningar från stationer utanför nationella territorier, vilken konvention undertecknats av — förutom Sverige — Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge och Storbritannien. Konventionen avser rundradiostationer ombord på fartyg, luftfartyg eller andra flytande eller luftburna föremål, vilka utanför nationella territorier utför rundradiosändningar avsedda för mottagande eller möjliga att mottaga, helt eller delvis, inom något konventionsland eller som orsakar menliga störningar för radiokommunikationerna för sådant land. Konventionsländerna förbinder sig att vidtaga erforderliga åtgärder för att i enlighet med nationell lagstiftning straffbelägga upprättandet av sådana stationer och deras drift samt vissa former av assistans åt stationerna. Straffbarheten skall i varje konventionsland gälla, *dels* för landets egna medborgare om gärningen begåtts under landets jurisdiktion eller på fartyg, luftfartyg eller annat flytande eller luftburet föremål utanför nationella territorier, *dels* för utlänningar, om gärningen begåtts under landets jurisdiktion. Konventionsland medges rätt att utvidga straffbarheten. Det är tillåtet för konventionsland att icke tillämpa konventionen på sådana artistframträdanden, som tillkommit på annan plats än sådan station som avses i konventionen. Konventionen utgör ej hinder för assistans åt sändarfartyg etc. för att rädda människoliv. Reservationer mot konventionens stadganden är icke tillåtna. Konventionen träder i kraft en månad efter det tre stater ratificerat den. Den har hittills ratificerats endast av Danmark.

Europarådets rådgivande församling antog den 29 januari 1965 en rekommendation (422) av följande innehåll:

1. Församlingen,
2. eftersom ministerkommittén gjorde den europeiska konventionen om förhindrande av radioutsändningar från stationer utanför nationella territorier tillgänglig för undertecknande den 20 januari 1965;
3. uttrycker sitt beklagande av att ministerkommittén inte funnit det lämpligt att remittera konventionen till församlingen för yttrande;
4. anser att det enda som berättigar en internationell reglering av telekommunikationer är den begränsade tillgången av frekvenser och frekvensband;
5. eftersom syftet med denna överenskommelse är att få ett slut på spridningen av s. k. »piratradiostationer»;
6. eftersom konventionen blott rör förhindrande av radioutsändningar från stationer som installerats ombord på fartyg, flygplan eller andra flytande eller flygburna föremål utanför territoriella vatten;
7. uppmärksammar att konventionen endast stadgar om fakultativ tillämpning av dess bestämmelser om radiostationer, som är installerade på föremål vilka förankrats vid eller vilar på havsbotten utanför territorialvattengränsen;
8. föreslår att ministerkommittén uppdrar åt en kommitté av radio- och televisionsexperter att undersöka möjligheten att förse konventionen med ett tilläggsprotokoll i syfte att
  - a) uttrycka signatärmakternas avsikt att uteslutande använda överenskommelsen i avseende på den begränsade tillgången av frekvenser och frekvensband, och inte för att bevara några statliga eller andra monopols intresse i fråga om masstelekommunikationer och
  - b) utvidga överenskommelsens bestämmelser till att avse uppförande eller utnyttjande av radiostationer som är anlagda på föremål förankrade vid eller vilande på havsbotten utanför territoriella vatten eller alternativt att utarbeta en särskild konvention till förhindrande av radioutsändningar från sådana stationer.

Mom. 8 a) tillkom på svensk tillskyndan.

Kungl. Maj:t anhöll i *proposition nr 68 år 1965* om riksdagens yttrande över tretton rekommendationer utav rådgivande församlingen, däribland ovannämnda rekommendation 422.

Utrikesutskottet avgav över propositionen *utlåtande nr 8 år 1965*. Nu ifrågasvarande rekommendation föranledde icke något särskilt uttalande av utskottet. Utlåtandet har av riksdagen godkänts.

I april 1965 överenskom *ställföreträdarna för Europarådets ministerkommitté* att ministerkommittén skulle till rådgivande församlingen uttala bl. a. följande rörande rekommendation 422, mom. 8 a) :

Med avseende därå erinras om att enligt 1959 års radioreglemente »det är förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer ombord på fartyg, luftfartyg eller varje annat flytande eller luftburna föremål». Den europeiska konventionen om piratradiostationer utgör blott grundval för ett internationellt överenskommet straffsystem rörande sådana stationer. Konventionens syfte är uteslutande att hindra så-

dana stationers verksamhet, vilka utanför nationella territorier utför rundradioutsändningar avsedda för mottagande eller möjliga att mottaga, helt eller delvis, i konventionsland eller som orsakar menliga störningar för radiokommunikationerna i sådant land. Vid sådant förhållande kan de i mom. 8 a) omnämnda frågorna icke uppkomma.

Motionerna

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I: 499 och II: 609 anföres att ägaren till Radio Syd, vilken radiosändare ej stör någon sändning i de nordiska länderna eller annorstädes, dömts för olovligt innehav av radioanläggning m. m. samt att det av många uppfattats som stötande mot den allmänna rättskänslan att en person kan dömas för sådan radiosändning utanför Sveriges gräns, som ostridigt inte stör eller kan störa någon sändare. Motionärerna åberopar vad ovan, s. 10, återgivits ur reservationen mot första lagutskottets utlåtande nr 40 år 1962 samt fortsätter:

Kungl. Maj:t har i dagarna låtit underteckna en ny europeisk konvention riktad mot rundradiosändningar på öppna havet m. m. utanför territorialgränserna som stör konventionsländernas reguljära sändningar eller är avsedda för eller kan mottagas i dessa länder. I detta syfte åtar sig konventionsländerna att kriminalisera upprättandet och drivandet av dylika s. k. piratradiostationer. Även medverkan skall i stor utsträckning förhindras; det skall t. ex. vara straffbart att utrusta och underhålla stationerna, att transportera förråd till dem och att förmedla annonser till programmen. Kriminaliseringen gäller också de företag som gör reklam i sändningarna.

I det ursprungliga förslag till s. k. piratradiolag som Kungl. Maj:t 1962 remitterade till lagrådet fanns en bestämmelse om straff i det fall sändningen är avsedd att mottagas i något av de nordiska länderna. Denna regel ansåg lagrådet ge lagen intryck av att avse skydd mot sändningarnas innehåll eller värna radiomonopolen i de nordiska länderna. Efter lagrådets ömförmålan ströks denna bestämmelse. Nu återkommer den i den nya konventionen.

Enligt reglerna för den nya konventionen kan reservationer mot delar av densamma inte göras, varför vi förutsätter att riksdagen inte kommer att ratificera denna överenskommelse.

Till de delar konventionen och den svenska lagstiftningen riktar sig mot sändningar som inte stör eller kan störa andra sändningar överensstämmer de inte med det allmänna rättsmedvetandet. Vi menar att en lagstiftning utan stöd i det allmänna rättsmedvetandet är farlig och olycklig då en sådan är ägnad att uppluckra respekten och tilliten till lagar över huvud taget. Därtill kommer att vi finner det motbjudande att människor skall kunna sättas i fängelse för att de utan att störa andra radiostationer sänder program från fartyg utanför Sveriges gränser.

I motionen II: 123 anför motionärerna — efter redogörelse för lagens tillkomst och innehåll — följande:

Lagen avsågs skola utgöra ett led i ett internationellt samarbete för att upprätthålla internationella överenskommelser om fördelning av våglängdsfrekvenser m. m. Uppenbart är, att vissa regler kan behöva föreskrivas ge-

nom enskilda staters försorg i detta syfte. Den brådska, med vilken 1962 års lag framlades och behandlades, medförde emellertid, att den inte blev samordnad med motsvarande lagstiftning i Danmark, Finland och Norge. Den svenska lagen avviker på åtskilliga punkter från övriga nordiska länders lagar.

Sedan lagen trätt i kraft har det i många sammanhang framgått, att det för allmänna rättsmedvetandet inte är näraliggande att kriminalisera radiosändningar, som inte är tekniskt störande. Den ökade valfrihet, som regionala sändningar innebär, har uppskattats av stora kategorier lyssnare och betraktats som en god komplettering till de monopoliserade sändningarna. Mot lagen anfördes vid dess tillkomst åtskilliga invändningar av folkrättslig natur. Också med hänsyn till upprätthållandet av yttrandefriheten väcker den betänkligheter. I detta sammanhang skall dessa problem inte tagas upp i hela deras vidd.

Redan nu bör dock den för allmän rättsuppfattning särskilt främmande del av lagstiftningen kunna omprövas, som innebär kriminalisering av upprättande eller innehav — till och med utom riket — av radioanläggning avsedd att användas för rundradioutsändning på öppna havet eller i luft rummet däröver liksom den straffbelägger fullgörande av tjänster för sådan anläggning.

Ur teleteknisk synpunkt kan det inte vara behövt att kriminalisera innehav av vissa anläggningar eller åtgärder, som i och för sig allmänt uppfattas som normala och legala, t. ex. transporter, artistuppträdanden, annonsering. En kriminalisering av själva innehavet av rundradioanläggning — t. o. m. utom riket — ingår inte heller i motsvarande lagstiftning i våra grannländer. Ett upphävande av den ifrågavarande regeln kan därför också ses som ett led i ett nordiskt lagstiftningsarbete.

Det måste vara ett krav i det moderna samhället, där ingripanden av många slag är ofrånkomliga, att dessa ingripanden inte går längre än vad som kan vara absolut nödvändigt.

Remissyttranden

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från justitiekanslersämbetet och telestyrelsen. Härjämte har tillfälle att avge yttrande över motionerna beretts Sveriges advokatsamfund.

Justitiekanslersämbetet anför i sitt yttrande över motionerna följande:

1962 års lag har tillkommit efter rekommendationer av Nordiska rådet och i nordiskt samarbete.

Av förarbetena till lagen framgår att denna föranletts av att Sverige, liksom nästan samtliga andra stater, anslutit sig till 1959 års telekonvention och de därtill hörande radioreglementena, enligt vilka det är förbjudet att driva rundradiostationer på havet eller över havet utanför nationellt territorium, samt att vårt land i följd därav får anses förpliktat att verka för förbudets efterlevnad. Förbudet avser väsentligen att hindra att dylika stationer begagnar frekvenser för rundradiosändning i strid mot överenskommen fördelning och därigenom åstadkommer störningar eller fara därför vid radiomottagning. Man har härvid avsett att skydda såväl de

reguljära rundradiosändningarna som andra legala sändningar, t. ex. luft-radians och sjöradions trafik. Av förarbetena framgår vidare att det för uppfyllandet av Sveriges förpliktelser enligt konventionen ansetts erforderligt att införa bestämmelser av det slag som upptagits i den av motionärerna kritiserade 3 § i lagen.

De anförda skälen för lagstiftningen torde alltså äga giltighet. Skäl av samma natur ligger också till grund för den av motionärerna omnämnda Europarådskonventionen till förhindrande av rundradioutsändningar från stationer utanför nationella territorier. I förarbetena till denna konvention har hänvisats till 1959 års konventions- och reglementsbestämmelser. I anslutning därtill har framhållits, att konventionsstridiga sändningar kan vålla olägenheter för den legala rundradiotrafiken och även kan störa eller hindra radioutsändningar för navigationsändamål o. d. Konventionen har enligt inhämtade uppgifter undertecknats av de flesta av Europarådets medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Storbritannien och Sverige). Anmärkas må att konventionen i vissa avseenden går längre än 1962 års lag.

På grundval av de nordiska överläggningarna har författningar i ämnet utfärdats även i Danmark, Finland och Norge. De nordiska lagarna företer vissa skiljaktigheter, vilket bl. a. beror på olikheter i ländernas straff- och processrättsliga system. Även de danska, finska och norska lagarna öppnar emellertid möjlighet att, i större eller mindre utsträckning, inskrida mot sådana åtgärder som avses i 3 § i 1962 års lag. Som nämnt har också Danmark och Norge undertecknat Europarådskonventionen i ämnet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts om lagens syften och den internationella utvecklingen på området får justitiekanslersämbetet avstyrka bifall till motionerna.

Avslutningsvis må tilläggas att erfarenheterna av 1962 års lag självfallet bör följas uppmärksamt och, om så finnes påkallat, föranleda att lagen blir föremål för översyn. Med hänsyn bland annat till att Kungl. Maj:t är åtalsmyndighet i fråga om brott som avses i 3 § i lagen kan det antagas att eventuella brister i lagen snabbt kommer till Kungl. Maj:ts kännedom.

Telestyrelsen återger i sitt yttrande bl. a. den bestämmelse i 1959 års radioreglemente enligt vilken det är förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer ombord på fartyg, luftfartyg eller varje annat flytande eller luftburet föremål, varefter telestyrelsen uttalar följande:

Syftet med ovanstående bestämmelse i radioreglementet har varit att förhindra radiosändningar som stör eller kan väntas störa sådana sändningar vilka äger rum eller kommer att äga rum i enlighet med bestämmelserna i telekonventionen och radioreglementet.

Det är att märka att radioreglementets förbud mot upprättandet och drivandet av rundradiostationer ombord på fartyg eller luftfartyg gäller ovillkorligt, alltså oberoende av om sändningarna i ett visst konkret fall är störande eller ej. Det får anses naturligt att bestämmelserna fått en sådan utformning. Om man i stället skulle medge en sändningsverksamhet utanför den internationella ordning, som av teleunionen skapats på radioområdet, på villkor att sändningarna icke vore störande, skulle en sådan bestämmelse med all säkerhet bli mycket svår för att inte säga omöjlig att tillämpa i praktiken. Det vore även risk för att ett dylikt arrangemang

skulle leda till att man förlorade respekten för de internationella regler som uppställts för radiotrafiken och som allmänt anses oumbärliga för åstadkommande av ordnade förhållanden på ifrågavarande område.

Det faktum att innehavarna av vissa »piratsändare» hittills har lyckats att för sin verksamhet finna sådana frekvenser, att praktiskt taget inga svårare störningar har förorsakats annan radiotrafik, sammanhänger till stor del därmed att alla reguljära stationer, som tilldelats frekvenser i de fastställda frekvensplanerna, ännu icke börjat sända. Allteftersom dessa stationer sättes i drift torde det bli allt svårare för piratsändare att finna sändningskanaler där de kan arbeta utan att förorsaka störningar.

Den svenska lagens 1 och 2 §§ förbjuder sådan rundradiosändning bl. a. på öppna havet som stör eller kan störa radiomottagning i de nordiska länderna. Dessa bestämmelser hindrar ej att dylika sändningar som störde radiomottagning i ett annat land, exempelvis Tyskland, skulle kunna administreras från Sverige.

Det är emellertid önskvärt att lagen förhindrar störande sändning bl. a. på öppna havet oavsett i vilka länder störningarna kan göra sig gällande. Allteftersom lagar av denna innebörd blir utfärdade i allt flera länder blir möjligheterna att förhindra störningar från piratsändare större.

Den svenska lagens 3 § tjänar ett sådant syfte och den står i överensstämmelse med den ovan citerade bestämmelsen i det internationella radio-reglementet.

Under hänvisning till vad som här anförts får telestyrelsen, som har medverkat vid tillkomsten av telekonventionen och radioreglementet och har ansvar för deras tillämpning, föreslå att utskottet hemställer att de föreliggande motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Styrelseledamoten herr *Wedén* har anmält avvikande mening och därvid anført:

Telestyrelsens majoritets yttrande utgår bl. a. från premisser som icke ter sig acceptabla.

Av yttrandet synes framgå att anspråk ställs på att vissa ordningsregler beträffande telekommunikationer självklart måste hävdas genom nationell lagstiftnings utsträckning till områden, som normalt inte ligger under sådan lagstiftnings verkningssfär.

En dylik utvidgning av nationell suveränitet över internationella områden är emellertid en principiellt allvarlig fråga som måste noga övervägas även ur andra perspektiv än den telekommunikationstekniska lämplighetens. Detta framgår bl. a. av den tvekan som yppats från företrädare för olika länder angående hållbarheten hos de rättsliga grunderna för ett sådant förfaringsätt.

I synnerhet måste starka betänkligheter uppstå mot en sådan utsträckning av nationell lagstiftning om de förhållanden denna avser att straffbelägga inte kan påvisas medföra några olägenheter utan avsikten med lagstiftningen framstår som ett skydd för ett existerande monopol.

Med hänvisning till ovanstående anser jag att telestyrelsen icke borde avstyrka förevarande motioner.

Sveriges advokatsamfund har tillstyrkt att 3 § i 1962 års lag upphäves.

Utskottet

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen stadgas i lagen den 6 juni 1962 med förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m. att rundradioverksamhet ej får bedrivas på öppna havet eller i luftrummet däröver på sådant sätt att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge störes eller kan störas. Vidare staffbelägges vissa angivna former av medverkan i eller utom riket till sådana sändningar. I fråga om sändningar, som ej stör eller innebär fara för störning i nämnda länder, förbjudes i 3 § viss medverkan, som lämnas i Sverige eller av svensk utom riket. Brott mot lagen bestraffas med dagsböter eller fängelse. Åtal för brott mot 3 § får ske endast efter medgivande av Konungen eller den Konungen bemyndigat därtill.

I förevarande motioner hemställes, att riksdagen för sin del måtte besluta att upphäva 3 § i lagen. Till stöd hänför anföres att det är främmande för det allmänna rättsmedvetandet att medverkan till radiosändningar, som varken stör eller kan störa andra sändningar, är kriminaliserad.

Ifrågavarande lag har tillkommit efter nordiskt samarbete och bygger på internationella konventioner som Sverige biträtt. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 40 år 1962 i anledning av propositionen med förslag till lagen tillstyrkte utskottet lagstiftningens genomförande och uttalade härvid bl. a. att lagen syntes väl ägnad att förverkliga syftet i de internationella konventionerna på området. Upphävande av 3 § skulle, såsom telestyrelsen anfört i sitt yttrande över motionerna, försämra möjligheterna att hindra vissa former av rundradiosändning, vilka är oförenliga med god ordning inom radiotrafiken. På grund härav och då enligt utskottets mening efter riksdagsbehandlingen år 1962 icke förekommit någon omständighet, som föranleder ändrat ställningstagande i den av motionärerna aktualiserade frågan, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner

a) I: 499 och II: 609 samt

b) II: 123

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 november 1965

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg, Ernulf, fröken Mattson, herrar Hjorth, Ferdinand Nilsson, Schött, Lundin och Gösta Jacobsson;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Ekström i Björkvik, fru Kristensson, fröken Bergegren, herrar Keijer*, Zetterberg, Johansson i Dockered och Martinsson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herrar *Ernulf, Schött, Jacobsson, Gösta*, fru *Gärde Widemar*, fru *Kristensson* och herr *Keijer*, vilka ansett

dels att sista stycket i utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

Efter tillkomsten av ifrågavarande lag har inom Europarådet framlagts en konvention till förhindrande av rundradiosändningar från stationer utanför nationella territorier, vilken undertecknats av bl. a. Sverige. I samband med frågan om ratifikation från svensk sida av konventionen torde en omprövning av lagen bli aktuell, varvid det av motionärerna väckta spörsmålet lär bli föremål för övervägande. Emellertid måste motionerna även ses i samband med frågan om radiomonopol. Vid lagens tillkomst uttalades farhågor för att 3 § avsåg att skydda detta monopol. Utvecklingen visar att bestämmelsen kommit att verka på detta sätt. Enligt utskottets mening bör Sverige självfallet iaktta de internationella konventionerna på området och genom lagstiftning verka för god ordning inom radiotrafiken. Lagstiftningen får emellertid ej vara utformad så att den blir till skydd för radiomonopolet. Man kan anta att intresset för sändningarna från internationellt område kommer att minska eller helt upphöra i den mån monoopolet avskaffas eller kommersiell radio eljest tillåtes. De ekonomiska förutsättningarna för sändningarna torde nämligen i så fall försämrans genom att uppdrag från näringslivet i stället lämnas till inom riket stationerade radiosändare. Den av motionärerna aktualiserade frågan om liberalisering av lagen bör emellertid ses i ett större sammanhang. Det synes därför lämpligt att frågan upptas till övervägande vid den omprövning av radioväsandets framtid, som förestår i anledning av 1960 års radioutrednings betänkande.

dels ock att utskottet bort hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t i samband med behandlingen av frågan om radioväsandets framtid måtte taga under övervägande den liberalisering av ifrågavarande lagstiftning, som är möjlig med hänsyn till vårt lands förpliktelser enligt internationella konventioner, samt underställa riksdagen förslag härom.

2) av herr *Nilsson, Ferdinand*, vilken ansett

dels att de två sista meningarna i utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

Upphävande av 3 § skulle otvivelaktigt medföra påtagliga olägenheter. S. k. piratsändningar kan förekomma utan avsevärda störningar för andra program och behöver i och för sig icke heller vara att betrakta som skadliga eller olämpliga. I den mån som sådana utsändningar från internationellt territorium bedrivs av svenska medborgare eller under svensk medverkan synes de emellertid böra underkastas svensk lagstiftning, då de otvivelaktigt

likväl kan utgöra osäkerhetsmoment i olika avseenden. Emellertid har lagrådet vid sin behandling av propositionen nr 171 år 1962 icke funnit erforderligt att, såsom i 3 § säges, även transporter av icke yrkesmässig art kriminaliseras. Förslag i överensstämmelse härmed framfördes i motionerna I: 731 och II: 886 till nämnda proposition samt har upptagits i reservation till utskottets utlåtande häröver. Bärande skäl för förändrad uppfattning har sedan dess icke framförts.

dels ock att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 499 och II: 609 ävensom motionen II: 123 måtte i enlighet med lagrådets ovannämnda förslag besluta att 3 § i lagen om förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Den som här i riket upprättar eller innehar radioanläggning avsedd att användas för rundradiosändning på öppna havet eller i luftrummet däröver, *yrkesmässigt utför transport* till fartyg eller till annan anordning, där anläggningen finnes, eller yrkesmässigt förmedlar uppdrag för sändningen eller ock driver rörelse med ändamål att annorledes främja sändningen, straffas, där ej 2 § är tillämplig, med dagsböter eller fängelse. Detsamma skall gälla om svensk utom riket begår sådan gärning eller, inom eller utom riket, i betydande omfattning lämnar uppdrag för sändningen.

Åtal för brott — — — (lika med gällande lag) — — —
Konungen bemyndigat därtill.

LOV

(Nr. 188 — 12. april 1949)

om

telekommunikation m. m. ved radio.

Vi **Frederik den Niende**, af Guds nåde konge til Danmark, de Venders og Goters, hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg,

Gør Vitterligt: Rigsdagen har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1.

Staten har på og over dansk land og søterritorium eneret på anlæg af enhver art til sending eller modtagning af radiobølger.

Ministeren for offentlige arbejder bemyndiges til at udfærdige nærmere bestemmelser angående oprettelse og brug af ovannævnte anlæg samt angående benyttelse af radiofrekvenser. Idet radiospredning, omfattende såvel radiofoni som fjernsyn, henhører under de i lov nr. 185 af 30. marts 1946, § 1, fastsatte bestemmelser, vil foranstaltninger ved hertil sigtende anlæg være at træffe efter aftale med undervisningsministeren. Iøvrigt berøres den særlige lovgivning om radiospredning ikke af nærværende lov.

For anlæg m. m., der benyttes i det nationale forsvars tjeneste, gælder de i den internationale telekommunikationskonvention herom fastsatte bestemmelser.

§ 2.

Ministeren for offentlige arbejder kan på vilkår, som af ham fastsættes, meddele tilladelser til eller eneretsbevillinger på opstilling og drift af faste anlæg på land til opfyldelse af særlige formål, dog med undtagelse af anlæg, hvis formål er at tilvejebringe forbindelse mellem offentlige telekommunikationstjenester og radioanlæg i bevægelige stationer — hvorved forstås anlæg i skibe, luftfartøjer, automobiler, tog og lign. — samt sendeanlæg til etablering af forbindelse mellem Danmark og udlandet.

Efter forud indhentet tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder kan der etableres radioanlæg i bevægelige stationer.

Hvis de i en tilladelse fastsatte vilkår for indretning og drift af de i denne paragraf omhandlede anlæg ikke overholdes, kan tilladelsen tilbagekaldes af ministeren.

§ 3.

Videnskabelige og tekniske forsøg med overføring af elektriske signaler pr. radio må kun foretages efter forud indhentet tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder.

§ 4.

Ministeren for offentlige arbejder kan, når særlige forhold gør det nødvendigt, forbyde anvendelsen af radioanlæg, herfra dog undtaget apparater udelukkende beregnet til modtagning af radiospredningsstof, og ministeren kan træffe de til gennemførelsen af et sådant forbud nødvendige foranstaltninger.

§ 5.

Radioanlæg i udenlandske bevægelige stationer må på dansk territorium kun benyttes under iagttagelse af de bestemmelser, der herom fastsættes af ministeren.

§ 6.

De i lov nr. 84 af 11. maj 1897 fastsatte bestemmelser om telegrafvæsenets embeds- og bestillingsmænds hemmeligholdelsespligt og om strafansvar m. m. i overtrædelsestilfælde gælder også for telekommunikation ved radio. Ligeledes kan de i samme lovs § 18 fastsatte bestemmelser om tilsvarende regler for ansatte ved private selskaber af ministeren gøres anvendelige på personer, der betjener private radiostationer.

§ 7.

Overtrædelse af denne lov og bestemmelserne i de i henhold hertil udstedte reglementer straffes, for så vidt forholdet efter sin beskaffenhed ikke medfører højere straf, med bøde, der tilfalder statskassen, ligesom ulovligt anbragte eller benyttede anlæg og apparater kan konfiskeres.

§ 8.

Denne lov træder i kraft straks og samtidig ophæves lov nr. 99 af 19. april 1907 om trådløse telegrafer (radiotelegrafer) og lov nr. 166 af 1. maj 1923 om trådløse telefoner (radiotelefoner).

Hvorefter alle vedkommende sig har at rette.

Givet på Christiansborg, den 12. april 1949.

Under Vor kongelige hånd og segl.

FREDERIK R.

(L. S.)

Carl Petersen.

Lov om ændringer i lov om telekommunikation m.m. ved radio

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1.

I lov nr. 188 af 12. april 1949 om telekommunikation m. m. ved radio foretages følgende ændringer:

1. I § 1 ændres stk. 3 til stk. 4, og som nyt stk. 3 indsættes:

»Stk. 3. Der må ikke oprettes, drives eller bruges radiospredningsstationer på det åbne hav eller i luftrummet derover.»

2. I § 7 indsættes som nyt stk. 2, 3 og 4:

»Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab el. lign., kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Stk. 3. For så vidt angår de i § 1, stk. 3, omhandlede lovovertrædelser, finder borgerlig straffelovs regler om medvirken kun anvendelse med hensyn til

- 1) den, der medvirker til oprettelse eller økonomisk eller teknisk drift af den station, der bruges eller er bestemt til at bruges til radiospredning i strid med bestemmelsen,
- 2) den, der i ejerens eller brugerens tjeneste medvirker til radiospredning fra den pågældende station,
- 3) den, der medvirker til radiospredning ved økonomisk eller teknisk bistand, ved bestilling af udsendelser over stationen, ved optagelse eller formidling af ordrer herpå, ved at lede optagelsen af programmer, ved deltagelse på fartøjet i udsendelser, ved at stille lokaler eller tekniske hjælpemidler til rådighed eller ved levering eller transport af betydningsfulde for radiospredningen.

Stk. 4. Overtrædelse af § 1, stk. 3, hører under dansk straffemyndighed, uanset om betingelserne i borgerlig straffelov §§ 6—9 er opfyldt. Handlinger, foretaget uden for den danske stat, er dog kun undergivet dansk straffemyndighed, såfremt

- 1) radiospredningsstationen oprettes eller drives med henblik på eller bruges til radiospredning, som må antages bestemt til modtagning på dansk område, eller som forstyrrer radiomodtagning på dansk område, eller
- 2) gerningsmanden har dansk indfødsret eller bopæl i den danske stat eller har indfødsret eller bopæl i Finland, Island, Norge eller Sverige og opholder sig her i landet.»

§ 2.

Tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af ministeren for offentlige arbejder.

Givet i Amtsgården, Rønne, den 22. juni 1962.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

I Kongens Navn:

MARGRETHE

Tronfølger

Kai Lindberg.

L a g

om bestraffning av rundradioverksamhet på öppna havet

Given i Nådendal den 27 juli 1962.

I enlighet med Riksdagens beslut stadgas:

1 §.

Var, som på öppna havet eller däröver bedriver mot bestämmelserna i gällande internationella telekonvention eller därtill hörande radioreglemente stridande rundradioverksamhet, som är riktad mot Finland, Danmark, Norge eller Sverige eller som på ett menligt sätt stör mottagandet av radiosändningar i ovan nämnt nordiskt land, straffes med böter eller fängelse ej över sex månader.

2 §.

Var, som främjar i 1 § nämnd rundradioverksamhet genom att:

1. stödja den ekonomiskt,
  2. överlåta, använda, iståndsätta eller underhålla för ändamålet erforderliga tekniska anordningar eller förnödenheter,
  3. ställa till förfogande eller förmedla material för utsändning,
  4. utföra transporter till fartyg, på vilket verksamheten bedrivs, eller
  5. delta i utsändning på fartyget,
- straffes med böter.

3 §.

Var, som främjar sådan i 1 § nämnd rundradioverksamhet, som berör annat land än Finland, Danmark, Norge eller Sverige, genom att i Finland bedriva förmedling av material för utsändning, straffes med böter.

4 §.

Med rundradioverksamhet avses i denna lag med hjälp av elektromagnetiska vågor anordnad utsändning av ljud-, televisions-, bild- eller annat program, som är avsedd att direkt mottagas av allmänheten.

5 §.

Straffstadgandena i denna lag skola lända till efterrättelse utan hinder av vad i 1 kap. 1, 2 och 4 §§ strafflagen är stadgat.

6 §.

Straffyrkande med stöd av denna lag må icke framställas, såframt icke statsrådet anmält brottet hos åklagarmyndighet för väckande av åtal.

Laga domstol i ärenden, som avses i denna lag, är rådstuvurätten i Helsingfors.

7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1962.

Nådendal den 27 juli 1962.

Republikens President

URHO KEKKONEN

Minister O. Närvänen

Lov om straff for ulovlig kringkasting fra skip og fly i internasjonalt område m. v.

Vi OLAV, Norges Konge, gjør vitterlig:

at Oss er blitt forelagt Stortingets vedtak av 6. juni 1962 sålydende:

§ 1. Det er forbudt å opprette eller drive stasjon eller annet anlegg for kringkasting fra skip, luftfartøy eller annen flytende eller luftbåren innretning på det åpne hav eller i luftrommet over, dersom sendingen er beregnet på å mottas i Norge, Danmark, Finland eller Sverige, eller dersom den forstyrrer radiomottaking der.

§ 2. Det er forbudt å bevirke eller medvirke til at skip, luftfartøy eller annen flytende eller luftbåren innretning som brukes eller er beregnet til å brukes til kringkasting på det åpne hav eller i luftrommet over, anløper norsk havn, lander på norsk flyplass, passerer eller oppholder seg på norsk sjøterritorium eller norsk luft-territorium, selv om sendingene ikke er av den art som er nevnt i § 1. Forbudet gjelder ikke når det i en nødssituasjon er uomgjengelig nødvendig å søke inn på norsk territorium for å redde menneskeliv, fartøy eller last.

§ 3. Kongen kan gi forskrifter om forbud mot medvirkning på norsk territorium — herunder sjøterritoriet og luft-territoriet — til kringkasting på det åpne hav eller i luftrommet over, således om forbud mot å opprette eller drive kontor for slik virksomhet, mot å gi økonomisk eller teknisk bistand, mot å drive reklame eller annonsering og mot å levere eller transportere utstyr, materiell, lydbånd eller liknende.

Forskrifter som er nevnt i første ledd kan forby også medvirkning utenfor norsk territorium, for så vidt den gjelder virksomhet som er forbudt etter § 1.

§ 4. Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne lov eller forskrifter gitt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder.

Straffebudet gjelder uten hinder av de begrensninger som ellers følger av straffelovens § 12 og § 13, første og annet ledd. Men bare den som er statsborger eller hjemmehørende i Norge, Danmark, Finland eller Sverige kan straffes for overtredelse av forskrifter etter § 3, annet ledd.

Overtredelsene er forseelser.

Er den straffbare handling foretatt på vegne av et selskap, en stiftelse eller sammenslutning, kan bøtesstraff også idømmes selskapet, stiftelsen eller sammenslutningen når det finnes rimelig.

Gjenstander som har vært brukt eller er bestemt til å brukes ved virksomhet som er forbudt i denne lov eller med hjemmel i den, kan inndras hos den skyldige eller den han har handlet på vegne av eller til fordel for, uten at straffesak behøver å være reist eller å kunne reises mot noen. I stedet for en gjenstand kan dens verdi helt eller delvis inndras.

§ 5. Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Ti har Vi antatt og bekreftet, liksom Vi herved antar og bekrefter samme som lov, under Vår hånd og rikets segl.

Gitt på Oslo slott 22. juni 1962.

OLAV
(L. S.)

Einar Gerhardsen

Leif Østern

Kongelig resolution

I.

II.

I medhold av § 5 i lov av 22. juni 1962 om straff for ulovlig kringkasting fra skip og fly i internasjonalt område fastsettes lovens ikrafttreden til 1. august 1962.
